

KRISTIANSAND KOMMUNE

Postboks 4
4685 NODELAND

Saksbehandler, innvalgstelefon

Anniken Kleven, 37 01 78 90

Tillatelse etter forurensningsloven til utfylling i sjø i Terneviga i Kristiansand kommune

---

Statsforvalteren i Agder gir Kristiansand kommune tillatelse til å fylle ut inntil 70 m³ skjellsand i sjø ved gnr./bnr. 8/2 i Kristiansand kommune.

Tillatelsen er gitt på visse vilkår, med hjemmel i forurensningsloven § 11, jf. § 16.

Vi fatter samtidig vedtak om saksbehandlingsgebyr. Vedtakene kan påklages innen tre uker.

Vi viser til søknad av 25.01.2023 om utfylling av skjellsand i sjø i Terneviga ved gnr./bnr. 8/2 i Kristiansand kommune, vedlegg til søknaden og annen kommunikasjon i saken.

1 Vedtak

1.1 Vedtak om tillatelse

Statsforvalteren i Agder gir Kristiansand kommune tillatelse til utfylling av ca. 70 m³ skjellsand i sjø i Terneviga ved gnr./bnr. 8/2 i Kristiansand kommune. Tillatelsen er gitt på visse vilkår vedlagt dette brevet.

Tillatelsen gjelder i ti år fra dags dato.

Tillatelsen er gitt etter forurensningsloven § 11, jf. § 16.

1.2 Vedtak om saksbehandlingsgebyr

Vi viser til varsel om gebyr i brev av 03.02.2023. Statsforvalteren har vurdert tidsbruken som er grunnlaget for valg av gebyrsats, og kommet frem til at det er riktig å legge gebyret på sats 7. Dette tilsvarer kr 18 700, jf. forurensningsforskriften § 39-4.

Vedtaket om gebyr er gjort etter forurensningsforskriften § 39-4. Miljødirektoratet vil ettersende faktura med innbetalingsblankett. Gebyret forfaller til betaling 30 dager etter fakturadato.

2 Sakens bakgrunn

Kristiansand kommune søker om tillatelse til å fylle ut ca. 70 m³ skjellsand ca. hvert 5 år i Terneviga ved gnr./bnr. 8/2 i Kristiansand kommune. Området er tidligere utfyllt og er en offentlig, kunstig sandstrand. Det er anslått at tiltaket vil berøre et sjøbunnsareal på 140 m². Formålet med tiltaket er å tilrettelegge for bading og rekreasjon. Sanden skal legges ut fra gravemaskin på landsiden, og sanden skal fordeles mellom land og sjø.

I databasen «Naturbase» er det registrert en forekomst av naturtypen ålegras med verdi «viktig» tilgrensende det omsøkte tiltaksområdet.

Kristiansand kommune har i brev av 10.02.2023 uttalt at tiltaket er i tråd med gjeldende reguleringsplan for området.

2.1 Rettslig utgangspunkt

Forurensningsloven

Når Statsforvalteren vurderer om tillatelse til tiltak som representerer en fare for spredning av forurensning, skal gis, og eventuelt på hvilke vilkår, skal vi legge vekt på de forurensningsmessige ulemper ved tiltakene sammenholdt med fordeler og ulemper tiltakene for øvrig vil medføre, jf. forurensningsloven § 11 siste ledd. I vurderingen vil vi særlig ta i betraktning i hvilken grad de omsøkte tiltakene er akseptable sett i lys av forurensningslovens formål og retningslinjer i §§ 1 og 2.

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldlovens forvaltningsmål i §§ 4 og 5 ligger til grunn for Statsforvalterens myndighetsutøvelse. Videre skal prinsippene i §§ 8 til 12 om bl.a. kunnskapsgrunnlag, føre-var-tilnærming og samlet belastning legges til grunn som retningslinjer når Statsforvalteren treffer beslutninger som berører naturmangfold.

Vannforskriften

Vannforskriften inneholder forpliktende miljømål om at myndighetene skal sørge for at alle vannforekomster skal oppnå god kjemisk og økologisk tilstand innen 2027 med mindre det er gitt unntak med hjemmel i forskriften § 9 eller § 10.

2.2 FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

FNs bærekraftsmål ble vedtatt høsten 2015 og består av 17 mål og 169 delmål. Målene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn. De handler om å oppnå bærekraftig utvikling langs tre dimensjoner: økonomisk, sosialt og miljømessig.

Norge er forpliktet til å jobbe for at verden når målene innen 2030. Regjeringens plan for å nå bærekraftsmålene i Norge er lagt frem i Meld. St. 40 (2020-2021) «Mål med mening».

3 Statsforvalterens vurdering og begrunnelse

Statsforvalteren har lagt tilgjengelige databaser (bl.a. Naturbase, Artskart og Vann-nett) til grunn for vurderingen.

Tiltak i sjø som medfører bevegelse i sediment, påvirker det akvatiske miljø på flere måter. Virkningene varierer avhengig av bl.a. mengde og hvilke masser det dreier seg om, når, hvor og

hvordan tiltak gjennomføres, samt innholdet av miljøgifter i massene. De viktigste konsekvensene av slike tiltak er partikkelspredning og tilslamming av nærliggende områder, samt endring og forringelse av habitat til vannorganismer. Dersom sedimentene er forurenset, kan også forurensning spres. Vi har vurdert det ovennevnte i det som følger.

Forurensning i området

Gjennom undersøkelser i Kristiansandsfjordprosjektet¹ er det påvist sedimentforurensning av metaller, PAH og TBT i området ved Terneviga. Mange miljøgifter er hydrofobe og binder seg til silt, leire og organisk materiale (partikkelbunden forurensning). Dersom sediment blir forstyrret f.eks. som følge av tiltak i sedimenter, kan slike partikler lett virvles opp. Oppvirvling kan medføre frigjøring av miljøgifter som da kan bli mer biotilgjengelige for vannlevende organismer.

I tillatelser til lignende tiltak er det vanlig at Statsforvalteren stiller vilkår om bruk av siltgardin. Terneviga er et område med mye aktivitet og småbåttrafikk. Vi anser det som sannsynlig at det er sirkulasjon av partikkelbundet forurensning i vika. Grunnet tiltakets begrensede omfang og gjennomføringsmetoden vurderer vi at det er liten risiko for at tiltaket vil medføre betydelig oppvirvling av stedege masser. Skjellsanden skal i stor grad legges på land og i grunt område som er skjermet med svaberg og fjell. Vi vurderer det derfor som lav risiko for oppvirvling og spredning av partikler til områder utenfor tiltaksområdet, og stiller derfor ikke vilkår om siltgardin.

Skjellsand som utfyllingsmasser

Det er ifølge søknaden skjellsand som skal benyttes til utfylling. Ved utlegging av sand endres de naturlige bunnforholdene i området. Utfylling av sand kan forårsake spredning av partikler som blakker vannet og fører til nedslamming av omkringliggende sjøarealer. Dette kan påvirke det biologiske mangfoldet negativt.

I databasen «Naturbase» er det registrert en ålegrasforekomst med verdi «viktig», som grenser til tiltaksområdet. Fordi ålegras driver fotosyntese, er denne naturtypen sensitive for tilslamming som hindrer sollys fra å treffe planten. Ålegrasenger er viktige naturtyper preget av stor artsrikdom og er en av grunnpilarene i næringsgrunnlaget for marine arter som fisk og fugl. Disse naturtypene er under stort press i fra både små og store tiltak i strandsonen. Fordi tiltaksområdet grenser til en ålegrasforekomst, mener vi det er nødvendig å kartlegge om den tilførte sanden påvirker denne. Vi stiller derfor vilkår om at før neste påfylling skal Kristiansand kommune kartlegge hvor det blir av den tilførte sanden og eventuell endring av ålegrassengens utbredelse som følge av dette, jf. vilkår 1.

Det er kjent at forflytting av skjellsand medfører risiko for spredning av uønskede arter. Sanden som brukes til etablering eller vedlikehold, er som regel hentet fra et annet sted enn der den legges ut. Sanden kan derfor inneholde fremmede arter som kan påvirke eller ta over for naturlig plante- og dyreliv. Ved etablering og vedlikehold av sandstrender, er det en fordel at sanden som skal benyttes er stedege, dvs. med opphav i nærheten av tiltaksområdet. I tillegg bør sanden ha en farge som passer med naturtilstanden i området. Vi stiller vilkår om at skjellsanden skal hentes fra lovlig uttak og at massene skal kontrolleres for fremmede arter, jf. vilkår 2.

Gjentatt påfylling

I det aktuelle tilfellet søker Kristiansand kommune om tillatelse til å fylle på skjellsand ca. hvert 5 år. Dette indikerer at sanden er forventet å forsvinne/vaskes ut fra tiltaksområdet. Etter flere påfyllinger vil det være mye sand som er tilført området, og vi mener det er nødvendig med kunnskap om hvordan dette kan påvirke marine arter og natur, og særlig den tilgrensende ålegrassengen.

---

¹ COWI, «Overvåking Kristiansandsfjorden. Undersøkelser i 2020-21» (2021)

Vi gir i denne omgang tillatelse til utfylling av 70 m³ skjellsand. Før neste påfylling må Kristiansand kommune kartlegge hvor det blir av den tilførte sanden og hvilke effekter tilførsel av sand har på naturen i området ved Ternevigga. Denne informasjonen skal oversendes Statsforvalteren før neste påfylling gjennomføres.

Tidsrom for gjennomføring

En hovedregel er at tiltak i sjø ikke tillates i perioden fra 15. mai til 15. september av hensyn til plante- og dyreliv, friluftsliv og rekreasjon. I denne perioden er også den biologiske produksjonen i vannmassene stor, og det er ikke ønskelig med negativ påvirkning av vannmassene. Vi fraviker ikke hovedregelen i det aktuelle tilfellet, jf. vilkår 7.

Naturmangfoldloven

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet, skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger, jf. naturmangfoldloven § 8. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. Statsforvalteren har bl.a. lagt følgende databaser til grunn for vurderingen: Naturbase, Artskart og Vann-nett. Ut fra det ovennevnte anser vi at kravet til kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig ivarettatt.

Når det gjelder effekter av påvirkningen, er miljøkonsekvenser av utfylling med skjellsand i sjø godt kjent gjennom erfaringer fra lignende tiltak. Det er imidlertid noe usikkerhet knyttet til effekten av tilførte masser over tid, særlig siden det er registrert viktige naturverdier tilgrensende tiltaksområdet. Vi har derfor lagt noe vekt på «føre-var-prinsippet», jf. naturmangfoldloven § 9 og stilt vilkår vi mener er tilstrekkelig for å sikre nødvendig informasjon i forbindelse med håndtering av usikkerhet knyttet til et tiltaks miljøkonsekvenser.

Tiltakets påvirkning på økosystemet skal vurderes ut fra den samlede belastningen som økosystemet er eller vil bli utsatt for, jf. naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning. Området rundt Ternevigga er preget av tett bebyggelse, mye aktivitet og småbåttrafikk. Den omsøkte utfyllingen er et lite tiltak i et område hvor det tidligere er fylt ut med skjellsand. Gitt at tiltaket gjennomføres i henhold til vilkårene i tillatelsen vurderer vi at det ikke er sannsynlig at tiltaket vil gjøre uakseptabel skade på naturmangfoldet. Vi forventer at tiltaket kan medføre kortvarig forringelse av vannmassene lokalt.

Ifølge naturmangfoldloven § 11 skal tiltakshaver dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter. Vilkår om krav til massenes egenskaper og innskrenket tidsperiode for gjennomføring av tiltaket er et eksempel på dette. Videre sier naturmangfoldloven § 12 at for å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater.

Vannforskriften

Tiltaksområdet i sjø er en del av vannforekomsten Østergapet-indre (0130010301-2-C), jf. portalen Vann-nett. Vannforekomsten har dårlig kjemisk og moderat økologisk tilstand per 22.05.2023 med middels og høy presisjon for klassifiseringen. Den omsøkte utfyllingen er lite og berører kun en begrenset del av vannforekomsten. Etter vår vurdering er det rimelig å anta at tiltaket ikke vil forringe miljøtilstanden i Østergapet-indre i nevneverdig grad eller ha innvirkning på hvorvidt vannforekomsten når miljømålet eller ikke, jf. vannforskriftens § 4 forutsatt at tiltaket gjennomføres i

samsvar med tillatelsens vilkår. Vannforskriftens § 12 kommer dermed ikke til anvendelse i det aktuelle tilfellet.

3.1 Konklusjon

Det omsøkte tiltaket er et relativt lite tiltak og er avgrenset i tid. Statsforvalteren finner å kunne gi tillatelse til tiltaket på vilkår som er stilt for å minimere negative konsekvenser av tiltaket. Tiltaksområdet er en offentlig badestrand og vi anser derfor tiltaket å ha en viss samfunnsnytte.

Forutsatt at tiltaket gjennomføres i henhold til de fastsatte vilkårene, mener vi at tiltaket ikke vil føre til uakseptable miljøpåvirkninger, herunder påvirkninger på naturverdiene i tiltaksområdet, og forringelse av vannforekomsten. I denne sammenheng viser vi særlig til vilkår om kartlegging av naturpåvirkning og innskrenket tidsperiode for tiltaksgjennomføring. Begrunnelsen for vilkårene i tillatelsen er i samsvar med FNs bærekraftsmål 14 Livet i havet, som bl.a. handler om å redusere havforurensning.

Tillatelsen gis på grunnlag av opplysninger i søknaden av 25.01.2023 og vedlegg til den.

4 Saksgang

Statsforvalteren sendte den 03.02.2023 søknaden på høring til aktuelle myndigheter og berørte parter. Vi har mottatt følgende innspill:

Norsk Maritimt Museum skriver følgende i e-post av 13.02.2023:

«Norsk Maritimt museum har ingen anmerkninger til tiltaket»

Fiskeridirektoratet skriver bl.a. følgende i brev av 03.03.2023:

«Det er, som man er inne på, registrert svært viktige forekomster av ålegras nær ønsket tiltaksområde. Se eventuelt Fiskeridirektoratet sin kartløsning <https://portal.fiskeridir.no/plan> . Det kan videre utøves et generelt yrkes- og fritidsfiske i det nære farvannet.

Fiskeridirektoratet vurderer utfylling i sjø som generelt lite ønskelig i forhold til produktive gruntvannsområder i strandsonen og deres betydning sett i en større økologisk sammenheng. Ut fra totalbildet mht. bestander av villfisk på Skagerrakkysten og spesielt kysttorsken er alle gruntvannsområder svært viktig å bevare. En bærekraftig forvaltning av kystområdene tilsier at man bevarer soner med verdifull eller høy biologisk produksjon i sjø, som bløtbunnsområder og sjøområder med ålegrasforekomster.

Vi anbefaler generelt ikke å bruke skjellsand ved eventuell påfylling. Skjellsand har egenskaper som gjør at den lettere vil tilflyte omkringliggende områder. Ålegrasplanter er f.eks. avhengig av tilstrekkelig sollys for overlevelse og trivsel, og man må vurdere faren for utilsiktet spredning av fremmede arter og forurensning. Brukes skjellsand på steder med lite eller ingen naturlig skjellsandforekomst, vil man svært sannsynlig måtte gjenta tiltaket for å oppnå ønsket resultat over tid, hvilket vil medføre økte kostnader også i form av ulempe for det marine miljøet omkring. Eksisterende og naturlige sandstrender bør, dersom man skal kunne vurdere tillatelse – f.eks. dersom de er offentlig tilgjengelige, helst etterfylles med sand med stedegen kvalitet. Det vil uansett være ulemper ved å tildekke sjøbunn.

På generelt grunnlag vil Fiskeridirektoratet anbefale at de gangene det vurderes tillatelse til utfylling må tiltaket gjennomføres på en så skånsom måte som mulig, og med strenge krav til gjennomføring av arbeidene, slik at omkringliggende miljø påvirkes i så liten negativ grad som mulig. Ved utfylling i

sjø må utfyllingsmasser være rene, og det må gjøres tiltak for å forhindre eventuell spredning av forurensning, miljøgifter, fremmede arter mv. fra utfyllingsmassene. Eventuelle arbeider bør ideelt sett forgå i høst-/vinterhalvåret når livet i sjøen er mest i ro, og sannsynligheten for å gjøre skade på naturmiljøet er minst.»

5 Endring og omgjøring

Det kan foretas endringer i denne tillatelsen i medhold av forurensningsloven § 18. Endringene skal være basert på skriftlig saksbehandling og forsvarlig utredning av saken. En eventuell endringssøknad må derfor foreligge i god tid før endringen ønskes gjennomført.

Statsforvalteren kan oppheve eller endre vilkårene i tillatelsen og om nødvendig kalle tillatelsen tilbake med hjemmel i forurensningsloven § 18.

6 Ansvarsforhold og behandling av andre myndigheter

Dette vedtaket er gjort med bakgrunn i det vi i dag vet om området. Tiltakshaver, Kristiansand kommune, er ansvarlig for at utfyllingen gjennomføres i henhold til vilkårene i tillatelsen. Denne tillatelsen fritar ikke tiltakshaver fra ansvaret for innhenting av tillatelse etter annet lovverk eller fra berørte grunneiere og rettighetshavere m.m. Tiltakshaver er selv ansvarlig når det gjelder andre brukerinteresser som kan bli berørt. Vi forutsetter at privatrettslige forhold er avgjort før tiltaket finner sted.

Brudd på vilkår i en tillatelse kan medføre straffeansvar etter forurensningsloven, jf. § 78. For å sikre at bestemmelsene i forurensningsloven eller tillatelsen blir overholdt kan forurensningsmyndigheten fastsette tvangsmulkt til staten, jf. forurensningsloven § 73.

Vi minner for øvrig om meldeplikt til Norsk Maritimt Museum ved eventuelle funn av kulturminner under anleggsarbeidet.

7 Erstatningsansvar og klageadgang

Denne tillatelsen fritar ikke tiltakshaver eller anleggseier for erstatningsansvar etter de alminnelige erstatningsregler, jf. bl.a. §§ 10 og 17 i forurensningsloven.

Kristiansand kommune og andre med rettslig klageinteresse kan klage på vedtaket om tillatelsen og på vedtaket om saksbehandlingsgebyr (gebyrsatsen). En eventuell klage bør inneholde en begrunnelse og hvilke endringer som ønskes. I tillegg skal andre opplysninger som kan ha betydning for saken, komme frem.

Klagefristen er tre uker fra dette brevet ble mottatt. En eventuell klage skal sendes til Statsforvalteren i Agder.

Med hilsen

Veronica Skjævestad (e.f.)
faggrupeleder forurensning

Anniken Kleven
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

FISKERIDIREKTORATET

KYSTVERKET

NORSK MARITIMT MUSEUM

AGDER FYLKESKOMMUNE

NATURVERNFORBUNDET I AGDER

Postboks 185 Sentrum

Postboks 1502

Postboks 720 Skøyen

Postboks 788 Stoa

Postboks 718

5804

6025

0214

4809

4666

BERGEN

ÅLESUND

OSLO

ARENDAL

KRISTIANSAND S

6 Vilkår

1. Det kan fylles ut inntil 70 m³ skjellsand i sjø hvert 5. år i Terneviga ved gnr./bnr. 8/2 i Kristiansand kommune. Arealet som blir berørt av utfyllingen, skal være i samsvar med kart vedlagt søknaden.

Før neste påfylling skal Kristiansand kommune kartlegge utbredelse av utfylt sand og eventuell endring av ålegrassengens utbredelse som følge av dette. Kartleggingen skal oversendes til Statsforvalteren.

2. Utfyllingsmassene skal være skjellsand som er hentet fra lovlig uttak. Massene skal kontrolleres for fremmede arter. Dersom det viser seg at utfyllingsmasser er av en slik karakter at arbeidene medfører alvorlige miljømessige problemer, tas det forbehold om at arbeidene skal stanses, og at saken blir vurdert på nytt.
3. Det skal utføres visuell kontroll med partikkelspredning i vannmassene rundt tiltaksområdet. Kontrollen skal gjennomføres før arbeidene starter samt under arbeidene. Kontrollen skal gjennomføres med jevne mellomrom og loggføres. Fotodokumentasjon på partikkelkontroll skal legges ved sluttrapporten. Ved synlig partikkelspredning må arbeidet stanses og avbøtende tiltak iverksettes.
4. Arbeidet skal utføres på en slik måte at det i minst mulig grad volder tilslamming av vannmasser og strandområder. Dersom det oppstår utilsiktede forurensningssituasjoner eller brukerkonflikter, skal arbeidet stanses og korrigerende tiltak gjennomføres og Statsforvalteren varsles.
5. Tiltakshaver har ansvaret for å orientere entreprenør som skal gjennomføre arbeidene, om de vilkår som gjelder. Den som utfører arbeidet, skal kunne fremlegge kopi av denne tillatelsen på arbeidslokaliteten, inntil tiltaket er avsluttet
6. Før tiltaket iverksettes og minimum en uke før skal det gis beskjed til Statsforvalteren om dato for oppstart, samt hvem som er ansvarlig entreprenør. Dette skal varsles på e-post til sfagpost@statsforvalteren.no.
7. Tiltaket skal ikke foregå i tidsrommet fra 15. mai til 15. september.
8. Sluttrapport skal sendes Statsforvalteren i Agder innen seks uker etter hver påfylling med skjellsand. I rapporten skal det dokumenteres at vilkårene som er gitt i tillatelsen, er overholdt. Eventuelle avvik skal begrunnes. Rapportskjema følger vedlagt.
9. Tillatelsen er gjeldende i ti år f.o.m vedtaksdato.